

Vision Program Plan Policy Riktlinje Rutin

Visselblåsarfunktion i Askersunds kommun

Beslutad av: kommundirektören

Datum och paragraf: 2022-06-01

Revisionsdatum: 2023-05-31

Dnr:

Innehåll

Bakgrund	3
Hur fungerar visselblåsarfunktionen och när ska den användas?	3
När ska funktionen inte användas?	4
Hur anmäls ett visselblåsarärende?	4
Organisering av en oberoende och självständig visselblåsarfunktion	4
Sekretess	5
Styrgrupp	5
Krav på dokumentation	5

Bakgrund

Lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden trädde i kraft 17 december 2021, men 5 kap. som handlar om interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning tillämpas från och med 17 juli 2022 för offentliga arbetsgivare. Genom lagen genomförs det så kallade visselblåsardirektivet. Det har tidigare inte funnits någon funktion för visselblåsning i Askersunds kommun.

Kommundirektörsnätverket i Sydnärke gav HR-cheferna i uppdrag att ta fram förslag till en organisation för hantering av rapporter om sådana missförhållanden som avses i lagen. HR-chefen i Kumla kommun gav därefter uppdrag till en arbetsgrupp i Kumla kommun, bestående av jurist, upphandlare och HR-generalist, att ta fram förslag på organisering av hanteringen. Arbetsgruppen landade i ett förslag att organiseringen sker genom att en extern leverantör upphandlas. Efter en upphandling som genomfördes gemensamt för Sydnärkekommunerna så har Askersunds kommun skrivit avtal med företaget CRD Protection AB.

Hur fungerar visselblåsarfunktionen och när ska den användas?

Genom visselblåsarfunktionen kan den i Askersunds kommuns verksamhet som har misstanke om att en medarbetare, förtroendevald, en chef i ledande ställning eller en nyckelperson inom Askersunds kommun har begått ett allvarligt fel rapportera om misstanken.

Tjänsten som är upphandlad av CRD Protection AB gör det möjligt att anonymt larma om oegentligheter, som sedan hanteras av en extern och objektiv partner.

Syftet med visselblåsarfunktionen är att medarbetare och andra med pågående eller avslutad professionell koppling till organisationen ska kunna rapportera om missförhållanden i någon av kommunens verksamheter. Askersunds kommun får inte vidta några former av repressalier eller hindrande åtgärder mot rapportering, den rapporterade personens uppgifter skyddas av sekretess.

Samtliga anställda och andra som har en arbetsrelation till Askersunds kommun har möjlighet att använda den här visselblåsarfunktionen. De rapporterade personer som skyddas av lagen är, något förenklat, arbetstagare, den som söker arbete, den som söker eller utför volontärarbete eller praktik, inhyrda arbetstagare, egenföretagare som söker eller utför uppdrag, personer som ingår i ett företags förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan och aktieägare som är verksamma i aktiebolaget. Skyddet gäller även efter att personen har lämnat verksamheten.

Anhöriga, brukare, vårdnadshavare, patienter, boende i kommunen (kommunmedlemmar) med flera kan inte rapportera i de rapporteringskanaler som beskrivs i och få det skydd som lagen ger.

Samma sak gäller också förtroendevalda.

De allvarliga oegentligheterna kan exempelvis vara muta, bedrägeri, stöld, jäv, olämplig bisyssla eller en situation där någon får privat vinning eller fördel på grund av sin befattning. Det kan också handla om närstående som gynnas, lagbrott eller allvarliga avvikelser från interna riktlinjer och regler i tjänsten.

Den nya lagen ska inte inskränka det skydd som finns för visselblåsare i andra delar av svensk rätt, t.ex. yttrandefrihet och meddelarfrihet enligt grundlagarna och kravet på saklig grund enligt anställningsskyddslagen. Sådant skydd gäller parallellt med visselblåsarlagen.

Tänk på att du som anmäler ska ha skälig anledning att anta att informationen som lämnas är sann, eftersom du annars inte omfattas av det lagstadgade skyddet.

När ska funktionen inte användas?

Funktionen är inte till för mer allmänna synpunkter på exempelvis ledarskap, arbetsmiljö eller verksamhetsplanering liksom mindre förseelser. Den är inte heller lämplig för att rapportera känsliga HR-frågor som är kopplade till enstaka individer. Vid ärenden av denna typ ska man i stället kontakta närmaste chef eller chefs chef. Om det inte känns rätt kan man vända sig direkt till HR-avdelningen eller en facklig företrädare.

Upplever man sig vara utsatt för kränkande särbehandling (mobbing), trakasserier, sexuella trakasserier eller repressalier ska man skyndsamt berätta för sin chef eller någon annan som man har förtroende för, exempelvis en kollega, HR-specialist eller skyddsombud.

Generella synpunkter och klagomål på hur den kommunala verksamheten bedrivs hänvisas till funktionen synpunkter och klagomål.

Organisering av en oberoende och självständig visselblåsarfunktion

En verksamhetsutövare¹ ska enligt 5 kap. 5 § visselblåsarlagen utse oberoende och självständiga personer eller enheter som ska vara behöriga att på verksamhetsutövarens vägnar

1. ta emot rapporter och ha kontakt med rapporterade personer,
2. följa upp det som rapporteras, och
3. lämna återkoppling om uppföljning till rapporterade personer.

Då garanteras oberoendet och självständigheten. Vidare garanteras att ärendena hanteras av utredare med rätt kompetens, att ärenden hanteras i enlighet med lagen med avseende bland annat på sekretess och rätten till anonymitet.

Vidare tillhandahåller leverantören mottagningsfunktion med bedömning av om inrapporterade förhållanden utgör en sådan rapport som avses i visselblåsarlagen.

Leverantören har också all eventuell kontakt med rapporterade personer samt utreder i förekommande fall om det finns något missförhållande. Uppgiftslämnaren behöver aldrig uppge sin identitet och kan under hela processen använda en anonym lösning för tvåvägskommunikation med den externa utredningsfunktionen för att kunna svara på följdfrågor och ta del av återkoppling i ärendet.

Rapporter som inte faller inom visselblåsarlagens område lämnas över till en styrgrupp för vidare hantering av ärendet, till exempel som synpunkt eller klagomål.

Innan ett ärende utreds av leverantören informeras styrgruppen muntligt om det inkomna ärendet och möjligheterna att utreda detta utifrån uppskattad tidsåtgång, åtgärder och scenarier. Efter avslutad utredning redovisas denna i en rapport, som tillhandahålls i en kundportal som styrgruppen har tillgång till.

Kostnad för utredningar finansieras inom respektive nämnd/styrelse.

Hur anmäls ett visselblåsarärende?

Tips som faller inom ramen för visselblåsarfunktionen anmäls via en digital rapporteringskanal på en verksamhetsanpassad visselblåsarsida, där uppgiftslämnaren lämnar sitt tips genom att följa

¹ Enligt definitionen i 1 kap. 8 § visselblåsarlagen avses med en verksamhetsutövare en kommun eller den juridiska person som står bakom en privat verksamhet.

instruktionen som finns där. Askersunds kommun säkerställer att anställda och andra berörda får tillgång till länken via webbsidan www.askersund.se.

Systemet hanteras av den externa och oberoende aktören CRD Protection, som har lång erfarenhet av utredningar inom både privata och offentliga verksamheter i Sverige.

Utöver den digitala rapporteringskanalen finns möjlighet att anmäla missförhållanden till CRD Protection via telefon (090-77 79 00) eller på ett möte.

Sekretess

Den digitala rapporteringskanalen är ett säkert sätt att tipsa anonymt om ett missförhållande och alla rapporter som upprättas av den externa aktören raderas när de inte längre behövs. Uppgiftslämnare kan använda en dator eller enhet utanför arbetsgivarens nätverk vid rapportering för att skydda sin identitet ytterligare.

Eftersom inkomna rapporter räknas som en allmän handling kan dessa begäras ut, men en sekretessprövning sker alltid vid utlämning. Uppgifter som antingen direkt eller indirekt kan identifiera dig som visselblåsare är sekretesskyddade.

Styrgrupp

För kommunikation mellan leverantören och kommunen behöver det finnas en så kallad styrgrupp. Styrgruppen har kontakt med leverantören för information om inkomna ärenden och beslut om hantering av ärenden. Vidare är det styrgruppen som har tillgång till kundportalen, där bland annat rapporter om utredda ärenden redovisas.

Styrgruppen består av HR-chef, HR-specialist och kommunjurist. För det fall en rapport berör någon av dessa personer ska kommundirektören hantera sådana ärenden gentemot leverantören.

Krav på dokumentation

Enligt 5 kap. 6 § visselblåsarlagen ska verksamhetsutövaren skriftligen dokumentera sina interna rapporteringskanaler och förfaranden. Styrgruppen är de som tar fram och beslutar om de styrdokument och annan dokumentation som behövs för att uppfylla kravet på dokumentation.